

Data delen: een nieuwe bron voor de Energietransitie

DOUWE LYCKLAMA & MAARTEN BAKKER

23 september 2019

Voor het blote oog is het bijna onzichtbaar: het aantal datatransacties groeit exponentieel. Bij rechthebbenden van data - consumenten, bedrijven en instellingen - groeit daarmee ook de vanzelfsprekende behoefte om meer controle en grip te krijgen op data. Tegelijkertijd is de digitale toekomst van ons energiesysteem op een kruispunt beland, onder andere ingegeven door de invoering van de AVG, het Klimaatakkoord en de update van de Energiewet, naar aanleiding van het [Electricity Directive](#), onderdeel van het [Clean Energie Package](#).

Het onderwerp van 'energiedata-afsprakenstelsel' neemt dan ook een prominente plek in op de agenda van diverse overlegtafels. In tegenstelling tot commerciële platforms zoals Facebook en Google houden bij een energiedata-afsprakenstelsel rechthebbenden controle op het delen van data aan de bron (bijvoorbeeld registers van netbeheerders, leveranciers of IoT spelers). Dit is vergelijkbaar met de wijze waarop data wordt gedeeld in de Fintech sector met afsprakenstelsels als iDEAL, de OV-chipkaart, Maestro, iDIN en eHerkenning, en in de logistieke sector met [iSHARE](#). Bovendien sluit het concept van een afsprakenstelsel perfect aan bij de recent geformuleerde kabinetsvisie over [data delen](#).

Wie mag waarom bij welke data?

De energiesector is al bekend met het fenomeen afsprakenstelsel voor het delen van data voor bijvoorbeeld het switchen van leverancier en het opvragen van meterdata. Deze afspraken zijn echter niet toekomst vast. Met de groei van het aantal datatransacties is er namelijk

een sterk toenemende behoefte om data te delen, onder andere gedreven door de noodzaak om de Energietransitie vorm te geven. Nieuwe partijen dienen zich aan die om verschillende doeleinden toegang wensen tot data, en er komen steeds meer nieuwe databronnen beschikbaar, binnen maar ook juist buiten de sector. Meer en meer zien we assets die invloed hebben op het energiesysteem (denk aan batterijen, elektrische auto's, laadpalen, zonnepanelen, thermostaten en private energiemanagementsystemen). Actieve sturing van deze datatransacties is hard nodig om het net stabiel te houden. Sturing die bijdraagt aan de concurrentiepositie van de Nederlandse energiemarkt én aan een efficiënt netbeheer.

Kortom, data delen wordt cruciaal voor zowel gereguleerde als niet-gereguleerde taken. De traditionele discussie over 'voor- en achter de meter' verschuift naar een meer generieke discussie over de toegang tot data: wie mag onder welke condities bij welke data. En dit zijn precies de vragen waar een 'energiedata-afsprakenstelsel' antwoord op geeft.

Één enkel energiedata-afsprakenstelsel

Vanuit een 'alle-op-alle' data-uitwisseling maken partijen (netbeheerders, leveranciers, producenten, etc.) binnen het energiedata-afsprakenstelsel onderling afspraken over wie toegang heeft tot welke data en hoe data-uitwisseling op een gestandaardiseerde wijze in een gelijk speelveld – level playing field – kan plaatsvinden.

Ook maken zij afspraken over hoe de consument centraal wordt gesteld, een toekomst vaste grip op data door de consument, customer journeys en nemen zij gezamenlijk cybersecurity-maatregelen. Deze afspraken kunnen technologie-agnostisch worden gemaakt waarbij geen – of slechts beperkte – nieuwe IT (legacy) als centrale voorziening functioneren.

Vervolgens verwerken bovengenoemde partijen de afspraken decentraal in hun eigen IT-systemen, processen en organisatie. En conformeren zij zich juridisch aan de afspraken middels een (multilateraal) contract met een beheerorganisatie.

Nieuw startpunt

De totstandkoming van een dergelijk afsprakenstelsel vergt een andere manier van organiseren voor de energiesector. Daar waar vandaag de dag de huidige governance voor het delen van data vooral is opgezet langs wettelijk beschreven rollen en activiteiten, is een star wetgevingskader voor een snel ontwikkelende digitale wereld niet meer een passend startpunt. Vooral in het digitale domein is het een komen en gaan van nieuwe rollen. Rollen die niet op voorhand in de wet kunnen – en hoeven – te komen. Daarom is een toekomstbestendige governance en een adequate uitvoering ervan middels een niet-commerciële beheerorganisatie cruciaal.

Meer dan voorheen
bepalen wij straks zelf
welke data we wel en
niet delen

Eén van de succesfactoren hierbij is een duidelijk onderscheid tussen het 'hoe' en het 'wat'. Het energiedata-afsprakenstelsel richt zich op het 'hoe'. Het 'hoe' wordt vastgelegd in een samenhangende set van standaardafspraken ('stelsel') over bijvoorbeeld governance, IAA (identificatie, authenticatie en autorisatie), het kostenmodel, functionaliteit, techniek, operatie en juridische aspecten. De afspraken gelden voor iedereen die actief wil zijn in het delen van data binnen of met de energiesector.

Draagvlak en inspiratie

De ontwikkeling en het beheer van het energiedata-afsprakenstelsel dienen vooral een zaak te zijn van partijen die uit de energiesector zelf komen. Om een relevant afsprakenstelsel te ontwikkelen en een level playing field te creëren is het van belang dat partijen die de energiesector door en door kennen, gezamenlijk – in co-creatie – het afsprakenstelsel ontwikkelen en in beheer (governance) nemen.

Gaandeweg zullen er met dit level playing field nieuwe partijen aan tafel komen. Ook is er behoefte aan een helder escalatiemodel richting Autoriteit Consument en Markt (ACM) en het Ministerie van EZK om eventuele patstellingen in de toekomst te kunnen doorbreken.

Uiteindelijk kan het energiedata-afsprakenstelsel ook werken voor andere sectoren en cross-sectorale use-cases. Voor de realisatie van het klimaatakkoord is dat essentieel. Denk aan data-uitwisseling tussen de energiesector en de financiële sector voor hypothecaire leningen voor het verduurzamen van woningen. Of tussen de energie- en mobiliteitssector voor prijsstelling van vervoersmiddelen voor elektrisch laden op basis van over- of onder capaciteit op het net. De energiesector kan hier naadloos bij aansluiten bij de door het ministerie van EZK aangekondigde [datadeelcoalitie](#).

Douwe Lycklama

Douwe is Founding Partner van INNOPAY, consultancybureau INNOPAY gespecialiseerd in digitale transacties, en expert op gebied van digitale identiteit, data delen, open banking, payments en digital CSR.

Maarten Bakker

Maarten is Director en strategie-adviseur bij INNOPAY, en expert in het creëren van waarde met behulp van open- en door data gedreven businessmodellen en netwerkoplossingen.

Een nieuwe weg inslaan

[INNOPAY](#) heeft 20 jaar ervaring met de ontwikkeling van datadeel afsprakenstelsels, over de hele wereld en in verschillende industrieën. Vanuit deze ervaring kijken we positief en met veel belangstelling naar de wijze waarop de energiesector bezig is de eerste contouren van een energiedata-afsprakenstelsel neer te zetten. De partijen die nu bijdragen wacht de taak om verdere ontwikkeling te realiseren. Vertrouwen in het proces én in elkaars intentie zijn zeer belangrijk voor deze nieuwe manier van werken. Beleidsmakers vervullen hierbij een sleutelrol. Het is zaak om de rollen niet te ver in te kaderen en de vereiste ruimte en richting te geven in de nieuwe Energiewet.

We hebben met een energiedata-afsprakenstelsel een unieke kans: de kans om als een van de eerste landen in Europa (wellicht ook in de wereld) een nieuwe weg in te slaan en het initiatief van 'winner takes most' digitale kampioenen over te nemen. Een nieuwe weg waarmee we de komende decennia onze noodzakelijke Energietransitie en een inclusieve digitale economie kunnen vormgeven. Nu is het moment om deze kans te grijpen. Nederland als gidsland in optima forma.

INNOPAY

World Trade Center F-toren

Strawinskylaan 381
1077 XX AMSTERDAM
Nederland
T: +31 20 65 80 651

Taunustor 1
(TaunusTurm)
60310 Frankfurt a.M.
Duitsland
T: +49 (0) 69 50 50 60 4350

info@innopay.com
www.innopay.com

Over INNOPAY

INNOPAY is een internationaal consultancybureau op het gebied van digitale transacties. We helpen organisaties – waar ook ter wereld – de kansen die het tijdperk van digitale transacties biedt, ten volle te benutten. INNOPAY is sinds de oprichting in 2002 uitgegroeid tot een internationale speler met een groeiend aantal vestigingen, waaronder in Amsterdam, Berlijn en Frankfurt. Ons hoofdkantoor staat in Nederland, waar we marktleider zijn. We zijn founding member van Holland FinTech, een hub die fintech organisaties uit Europa, de Verenigde Staten, het Midden-Oosten en Azië met elkaar verbindt. Ons team bestaat uit meer dan 50 experts op het gebied van Digitale Identiteit, Data Delen, Open Banking, Payments en Digital CSR.